

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 21. studenoga 2023.
(OR. en)

15692/23

COMPET 1148
IND 616
MI 1013

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 19. listopada 2023.

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2023) 632 final

Predmet: IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU COSME
Program za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća za
razdoblje 2014.–2020. Izvješće o praćenju za 2020.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2023) 632 final.

Priloženo: COM(2023) 632 final

Bruxelles, 19.10.2023.
COM(2023) 632 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

COSME

**Program za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća
za razdoblje 2014.–2020.**

Izvješće o praćenju za 2020.

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Aktivnosti i rezultati 2020.	3
2.1. Posebni cilj A: pristup financiranju.....	4
Instrument vlasničkog kapitala za rast (EFG) u okviru COSME-a	4
Instrument kreditnog jamstva u okviru COSME-a.....	5
Popratne mjere (istraživanja, sredstva informiranja, komunikacijski materijali i događanja)	6
2.2. Posebni cilj B: pristup tržištima	6
Europska poduzetnička mreža	6
Međunarodne službe za pomoć MSP-ovima u području intelektualnog vlasništva (Kina, jugoistočna Azija, Latinska Amerika i Indija).....	7
Centar za industrijsku suradnju EU-a i Japana	7
Nabava	8
2.3. Posebni cilj C: poboljšanje okvirnih uvjeta i konkurentnosti	8
Klasteri.....	8
Izaslanici za MSP-ove, skupština MSP-ova i internetska stručna radionica na mrežnom sastanku na vrhu u Lisabonu	10
Kampanja EU-a „Open for Business” – novi kompas za MSP-ove.....	10
2.4. Posebni cilj D: promicanje poduzetništva i poduzetničke kulture	10
3. Mjere potpore i administrativni rashodi	11
4. Doprinos klimatskim ciljevima, ciljevima održivog razvoja, ciljevima u pogledu digitalizacije i ciljevima rodno osviještene politike.....	12
5. Zaključci	13
Prilog 1.– Izvršenje proračuna programa COSME za 2020.	16
Prilog 2. – Podaci po zemljama	17
Prilog 3. – Primjeri projekata i uspješni primjeri.....	21
Prilog 4. – Doprinos klimatskim ciljevima te ciljevima održivosti, digitalizacije i rodno osviještene politike.....	24

1. Uvod

Program COSME je program EU-a za poboljšanje konkurentnosti poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi)¹. Stvara dodanu vrijednost usmjerenošću na četiri konkretna cilja za rješavanje transnacionalnih pitanja i uklanjanje tržišnih nedostataka:

1. poboljšanje **pristupa financiranju** za MSP-ove u obliku kapitala i duga (najmanje 60 % ukupnog proračuna za razdoblje 2014.–2020.);
2. poboljšanje **pristupa tržištima** unutar i izvan EU-a (21,5 %);
3. poboljšanje **okvirnih uvjeta i konkurentnosti** za poduzeća, uključujući MSP-ove (11 %);
4. promicanje **poduzetništva** (2,5 %).

Programom COSME obuhvaćeni su i drugi prioriteti iz strategije Europa 2020.², kao što su pomoć MSP-ovima da iskoriste prednosti inovacija, pristup vještinama i osposobljavanju te uloga koju bi MSP-ovi mogli imati u socijalnoj koheziji (na temelju potpore socijalnoj ekonomiji te mladim poduzetnicima i poduzetnicama).

Stvorene su mnoge **sinergije između programa COSME i drugih programa EU-a relevantnih za MSP-ove**. Jedan od primjera su financijski instrumenti u okviru programa COSME koji su provedeni u uskoj suradnji s Europskim fondom za strateška ulaganja (EFSU)³ i financijskim instrumentima u okviru programa Obzor 2020.⁴ Europska poduzetnička mreža stvorila je sinergije s raznim programima EU-a, uključujući program Obzor 2020., za pružanje usluga i osposobljavanje te mreže. Uspostavljena je i dobra suradnja između međunarodnih službi za pomoć u području intelektualnog vlasništva i službi za pomoć u području intelektualnog vlasništva koje se podupiru u okviru drugih programa EU-a. Drugi je primjer alat za praćenje razvijen u okviru inicijativa za izgrađeni okoliš kojima se olakšava praćenje mjera u građevinskom sektoru u nacionalnim planovima za oporavak i otpornost.

U programu rada za 2020. postignut je napredak u provedbi jedne od glavnih preporuka proizašlih iz međuevaluacije⁵ programa COSME: potrebe da se pažnja usmjeri na opsežnije,

¹ Uredba (EU) br. 1287/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Programa za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME) (2014.–2020.) i o stavljanju izvan snage Odluke br. 1639/2006/EZ, SL L 347, 20.12.2013., str. 33.

² Europsko vijeće odobrilo je u lipnju 2010. strategiju „Europa 2020. – Strategija za pametan, održiv i uključiv rast”. Vidjeti: <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/6a915e39-0aab-491c-8881-147ec91fe88a>

³ Instrument kreditnog jamstva (LGF) u okviru COSME-a više je puta dopunjen dodatnim sredstvima iz Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU) jer sredstva dostupna u okviru instrumenta kreditnog jamstva u okviru COSME-a nisu bila dovoljna za zadovoljavanje tržišne potražnje za financiranjem MSP-ova (tj. nisu bila dovoljna za sve zahtjeve koje je Europski investicijski fond primio od financijskih posrednika). Resursi iz instrumenta vlasničkog kapitala za rast (EFG) u okviru programa COSME iskorištavaju se za ulaganja samo nakon apsorpiranja raspoloživog kapaciteta ulaganja u okviru komponente instrumenta vlasničkog kapitala EFSU-a za proširenje i rast.

⁴ Instrument kreditnog jamstva (LGF) u okviru COSME-a dio je jedinstvenog dužničkog financijskog instrumenta EU-a za rast poduzeća u EU-u te za istraživanje i inovacije, zajedno s Jamstvom InnovFin za mala i srednja poduzeća uspostavljenim u okviru programa Obzor 2020. Instrument vlasničkog kapitala za rast (EFG) u okviru COSME-a dio je jedinstvenog financijskog instrumenta vlasničkog kapitala EU-a za rast poduzeća u EU-u te za istraživanje i inovacije, zajedno s instrumentom vlasničkog kapitala u ranoj fazi poduzeća programa Obzor 2020. (instrument InnovFin za rizični kapital malih i srednjih poduzeća).

⁵ <https://data.europa.eu/doi/10.2873/87360>

strateške mjere uz zadržavanje određene fleksibilnosti programa kako bi se testirale nove ideje. Konkretno, sredstvima za 2020. poduprto je nekoliko većih mjera za klastere.

Uz 27⁶ država članica EU-a sljedeće su zemlje 2020. sudjelovale u programu COSME: Albanija, Armenija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Island, Kosovo⁷, Moldova, Sjeverna Makedonija, Srbija, Turska i Ukrajina⁸.

U ovom se izvješću daje pregled provedbe mjera u okviru programa COSME financiranih iz proračuna EU-a za 2020., kako je propisano Uredbom o COSME-u. Obuhvaćeni su i mjere potpore i administrativni troškovi za politiku o MSP-ovima financirani iz proračuna za 2020. Ovo je posljednje službeno izvješće o praćenju programa COSME, međutim, interno praćenje tekućih mjera i dalje će se provoditi. Komisija je odgovorna za opću provedbu programa COSME. Ona je upravljanje financijskim instrumentima (u okviru 1. posebnog cilja) delegirala Europskom investicijskom fondu (EIF). Mjere u okviru 2., 3. i 4. posebnog cilja programa uglavnom su delegirane Izvršnoj agenciji za mala i srednja poduzeća (EASME)⁹. Određenim analitičkim aktivnostima i aktivnostima usporednih analiza neizravno su upravljale i međunarodne organizacije.

Na mnoge projekte iz te financijske godine u određenoj je mjeri utjecala **kriza uzrokovana bolešću COVID-19**. Kad god je to bilo moguće, projekti koji su uključivali događanja i suradnju licem u lice provedeni su putem internetskih komunikacijskih kanala, a neka događanja i aktivnosti otkazani su ili odgođeni¹⁰. U mnogim su slučajevima zamjenska virtualna događanja dobro funkcionirala te je takva praksa nastavljena u provedbi budućih mjera. Međutim, u nekim su slučajevima događanja putem interneta i komunikacijski kanali ograničili dublju suradnju¹¹.

2. Aktivnosti i rezultati 2020.

Ukupni planirani proračun za program COSME za razdoblje 2014.–2020. (sedam godina) iznosio je 2,3 milijarde EUR, uključujući administrativne troškove. Planiralo se postupno povećanje financijskih obveza do 2020., koja je bila završna godina programa. Komisija je za svaku godinu donijela godišnji program rada s popratnim mjerama potpore.

⁶ Ujedinjena Kraljevina od 31. siječnja 2020. više nije država članica EU-a. Korisnici iz Ujedinjene Kraljevine koji su sudjelovali u mjerama financiranim iz proračuna EU-a za 2019. ili za ranije godine nastavili su sudjelovati u programu do završetka provedbe tih mjera, a u programu COSME mogli su sudjelovati do kraja prijelaznog razdoblja (31. prosinca 2020.).

⁷ Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

⁸ Ovo izvješće sadržava određene podatke za mjere po zemljama kojima je obuhvaćen zemljopisno širok raspon korisnika. Kriteriji odabira za bespovratna sredstva iz programa COSME i aktivnosti nabave općenito su se temeljili na elementima koji nisu bili zemljopisni, kao što su usklađenost s ciljevima aktivnosti i kvaliteta prijedloga/ponuda. Važna je bila i europska dimenzija. Za većinu mjera u okviru programa COSME nije bilo dostupno dovoljno sredstava da bi se šire obuhvatile zemlje koje ispunjavaju uvjete. Ovo izvješće ne sadržava podatke po zemljama u takvim slučajevima.

⁹ Ta se agencija od 1. travnja 2021. naziva Izvršna agencija za Europsko vijeće za inovacije i MSP-ove (EISMEA). U ovom se izvješću koristi prijašnji naziv EASME.

¹⁰ Na primjer, projekt Europski glavni grad pametnog turizma 2021. otkazan je jer se žiri za odabir nije mogao sastati prema planu. Nekoliko događanja u jugoistočnoj Aziji, uključujući događanje u Singapuru namijenjeno povezivanju klastera, odgođeno je zbog osobito strogih sanitarnih ograničenja/ograničenja putovanja.

¹¹ Na primjer, u provedbi europskih misija socijalne ekonomije postignuti su dobri rezultati, ali su dionici izvijestili da su virtualna događanja ograničila kvalitetu/dubinu suradnje.

Proračun programa COSME izvršavao se na temelju četiri proračunske linije, a odobrena sredstva određena su u odgovarajućoj revidiranoj odluci o financiranju za 2020.¹² i odluci o financiranju za mjere potpore¹³. Nakon dodavanja doprinosa trećih zemalja, neiskorištenih odobrenih sredstava iz prethodnog programskog razdoblja i raznih prijenosa raspoloživi proračun za 2020. sastojao se od sljedećih stavki:

- (a) proračunske linije 02 01 04 01 za administrativne rashode: 3 619 046 EUR;
- (b) proračunske linije 02 01 06 01 za funkcioniranje agencije EASME: 10 330 544 EUR;
- (c) proračunske linije 02 02 01 za sve ostale rashode poslovanja: 136 538 959 EUR;
- (d) proračunske linije 02 02 02 za pristup financiranju rashoda poslovanja: 290 041 750 EUR.

Odlukom o financiranju za mjere potpore osiguran je doprinos u iznosu od 8 000 000 EUR obuhvaćen proračunskom linijom 02 02 01 općeg proračuna EU-a za 2020.

U prosjeku je 25 % aktivnosti programa COSME u okviru operativnog proračuna delegirano agenciji EASME¹⁴. Provedba financijskih instrumenata delegirana je EIF-u (vidjeti u nastavku).

Godišnji proračun programa COSME za 2020. iznosio je 440 530 299 EUR. Od toga je dodijeljeno ukupno 99 %, a stopa izvršenja plaćanja u prosjeku je iznosila 98 %.

2.1. Posebni cilj A: pristup financiranju

Uredbom o COSME-u utvrđeno je da bi najmanje 60 % ukupnog proračuna programa trebalo dodijeliti financijskim instrumentima za razdoblje 2014.–2020. Financijskim instrumentima za programsko razdoblje 2014.–2020. dodijeljeno je ukupno 1,6 milijardi EUR, što je nešto više od 60 % ukupnog proračuna programa COSME.

Za financijske instrumente i popratne mjere, među ostalim za sudjelovanje zemalja EFTA-e i trećih zemalja, 2020. je bilo dodijeljeno 290 041 750 EUR.

Za instrument kreditnog jamstva (LGF) dodijeljeno je 275 952 802 EUR, a za instrument vlasničkog kapitala za rast (EFG) dodijeljeno je 13 100 000 EUR, što je sveukupno 66 % proračuna programa COSME za 2020.

Instrument vlasničkog kapitala za rast (EFG) u okviru COSME-a

Instrument vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a namijenjen je za ulaganja u fondove za rizični kapital kojima se osiguravaju poduzetnički kapital i mezaninsko financiranje za MSP-ove u fazi širenja i rasta. Za instrument vlasničkog kapitala za rast dodijeljeno je ukupno 13,1 milijun EUR iz proračuna za 2020. Do kraja 2021. u sklopu instrumenta vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a potpisana su ukupno 23 sporazuma o financiranju¹⁵, a doprinos EU-a iz proračuna programa COSME za razdoblje 2014.–2020. za financijske posrednike ukupno je iznosio 323 milijuna EUR. U okviru tih sporazuma instrumentom vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a pomoglo se u

¹² C(2020)7044 final: [DocsRoom – Europska komisija \(europa.eu\)](#).

¹³ C(2020)6322 final: [DocsRoom – Europska komisija \(europa.eu\)](#).

¹⁴ SEC(2013) 493 final: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52013SC0493\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52013SC0493(01)).

¹⁵ Od toga se 16 sporazuma odnosilo na financiranje u fazi rasta i širenja, a sedam sporazuma odnosilo se na financiranje u više faza u kombinaciji s instrumentom vlasničkog kapitala InnovFin za rane faze poslovanja uspostavljenim u okviru programa Obzor 2020.

osiguravanju 2,6 milijardi EUR¹⁶ ¹⁷ za ulaganja u 346 prihvatljivih MSP-ova u fazi širenja i rasta, stoga su prema procjeni ukupna ulaganja iznosila 4,9 milijardi EUR.

Do kraja 2021. od ukupnih ulaganja u iznosu od 2,6 milijardi EUR koja su u 28 zemalja osigurana iz proračuna programa COSME za razdoblje 2014.–2020. u Njemačku je uloženo 25 %, a slijede Francuska (19 %) i Ujedinjena Kraljevina (15 %).

Iz instrumenta vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a pružen je doprinos i programu paneuropskih krovnih fondova poduzetničkog kapitala (VentureEU) pokrenutom 2017. kako bi se uklonili zastoji u financiranju poduzetničkim kapitalom u EU-u.

Instrument kreditnog jamstva u okviru COSME-a

Zbog stalne velike potražnje na tržištu dostupna proračunska omotnica za instrument kreditnog jamstva u okviru COSME-a (koja iznosi više od 1,2 milijarde EUR za razdoblje 2014.–2020.) povećana je dodatnim sredstvima iz komponente Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU) za mala i srednja poduzeća. Sva dodatna sredstva ukupno su iznosila gotovo 1,5 milijardi EUR za razdoblje 2014.–2022. To je značilo da se moglo nastaviti ubrzano uvođenje financiranja transakcija s visokorizičnim MSP-ovima s jamstvom EU-a. Dodatnim sredstvima iz EFSU-a potpomognute su transakcije povezane s nastavkom pilot-projekta digitalizacije pokrenutog 2019. kako bi se financijskim posrednicima omogućilo da MSP-ovima pružaju širu i sveobuhvatniju potporu za dugovanja radi njihove digitalne transformacije. Tim dopunskim sredstvima omogućen je i odgovor na pandemiju virusne bolesti COVID-19 i njezine gospodarske posljedice 2020. i nadalje.

Do kraja 2021. potpisana su 154 sporazuma o (protu)jamstvu sa 128 financijskih posrednika (razvojne institucije, jamstvena društva, poslovne banke i društva za leasing). Doprinos EU-a u okviru tih sporazuma iznosio je gotovo 2,6 milijardi EUR, od čega 2,5 milijardi EUR otpada na kombinirana sredstva iz programa COSME i EFSU-a.

U tim sporazumima instrument kreditnog jamstva u okviru COSME-a pružio je jamstva i protujamstva za financijske posrednike u 33 zemlje (26 država članica i sedam drugih zemalja koje sudjeluju u programu COSME). Time je osigurano 50 milijardi EUR financijske potpore za više od 800 000 MSP-ova u tim zemljama (vidjeti Prilog 2.).

¹⁶ EIF ulaže u posredničke fondove za rizični kapital kojima se privatno upravlja i koji ulažu u vlasnički kapital MSP-ova. Budući da EIF ima zadaću ulagati zajedno s drugim ulagačima koji isto ulažu u takve fondove na ravnopravnoj osnovi, financijski doprinos EU-a iz programa COSME omogućuje dostupnost dodatnog financiranja ulaganja u fondove za rizični kapital. U rizičnim fondovima u koje je EIF uložio dostupno je ukupno 2,6 milijardi mobiliziranog financiranja. Treće, ta su ulaganja imala multiplikacijski učinak jer su njima potaknuta dodatna ulaganja. Multiplikacijski učinak procjenjuje se na temelju metodologije izračuna multiplikacijskog učinka EIF-a i EFSU-a za vlasnički kapital (npr. mobilizirano financiranje u iznosu od 1 EUR ima učinak mobiliziranih ulaganja u iznosu od 1,9 EUR), stoga je izračunano da mobilizirana ulaganja iznose 4,9 milijardi EUR.

¹⁷ Uredbom o COSME-u predviđena su ulaganja u iznosu od 2,6 do 3,9 milijardi EUR u 360 do 540 MSP-ova. Do 2021. uloženo je 2,6 milijardi EUR u 346 MSP-ova, a planirano je da se instrument vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a provodi do završetka posljednjih operacija, npr. do 31. prosinca 2034. Pri provedbi ciljeva uzeti su u obzir specifični izazovi u provedbi ovog financijskog instrumenta. Riječ je o: i. prioritarnim operacijama u trećim zemljama koje sudjeluju u programu COSME i činjenici da je potražnja za ulaganjima niža u tim zemljama i ii. vremenu potrebnom za potpisivanje sporazuma s fondovima jer je najprije potrebno provesti složene postupke dubinske analize i prikupljanja sredstava.

Popratne mjere (istraživanja, sredstva informiranja, komunikacijski materijali i događanja)

Za popratne mjere dodijeljeno je ukupno 0,8 milijuna EUR. One su uključivale promotivne i komunikacijske aktivnosti te istraživanje o pristupu financiranju za poduzeća (SAFE). **Istraživanje o pristupu financiranju za poduzeća (SAFE)** pruža informacije o financijskom stanju, potrebama za financiranjem, pristupu financiranju i očekivanjima MSP-ova. Vrlo je korisno za oblikovanje politika na razini EU-a na temelju dokaza, a njime se koriste države članice, analitičari, akademska zajednica i drugi. U istraživanju provedenom 2020. sudjelovalo je gotovo 17 000 poduzeća iz 36 zemalja¹⁸.

2.2. Posebni cilj B: pristup tržištima

Uredbom o COSME-u utvrđeno je da bi okvirni iznos od 21,5 % ukupnog proračuna za razdoblje 2014.–2020. trebalo dodijeliti olakšavanju pristupa tržištima. Za taj posebni cilj 2020. je dodijeljeno ukupno 85 milijuna EUR, što je otprilike 19,3 % ukupnog proračuna programa COSME za tu godinu.

Europska poduzetnička mreža

Europska poduzetnička mreža (EEN) MSP-ovima pruža visokokvalitetnu potporu za inovacije, partnerstvo i internacionalizaciju, čime se podupiru njihov rast, otpornost i konkurentnost. **Iz proračuna programa COSME za 2020. sufinancirale su se usluge koje je Europska poduzetnička mreža pružila 2021.** Ta je mreža djelovala u svih 27 država članica EU-a i drugim zemljama koje sudjeluju u programu COSME¹⁹. Isto tako, nastavila je razvijati i širiti nove usluge kako bi poduprla MSP-ove u njihovim nastojanjima da se digitaliziraju i postanu održivi. Europska poduzetnička mreža je tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19, koja je dugotrajno utjecala na poslovne aktivnosti, pokazala sposobnost prilagodbe svojih usluga kako bi pomogla MSP-ovima da se nose s novim izazovima i prilikama. Sve je aktivnija u pomaganju MSP-ovima u otklanjanju poremećaja u lancu vrijednosti i povećanju njihove otpornosti.

Rezultati aktivnosti Europske poduzetničke mreže 2021. (koje su se sufinancirale iz proračuna za 2020.)

- Europska poduzetnička mreža pružila je savjetodavne usluge potpore za 37 925 MSP-ova.
- Usluge Europske poduzetničke mreže za sklapanje partnerstava 2021. pomogle su MSP-ovima iz svih zemalja u mreži da sklope više od **2 592** međunarodna sporazuma o partnerstvu sa stranim poduzećima.
- Zahvaljujući savjetodavnim uslugama Europske poduzetničke mreže svake je godine više od 7 000 MSP-ova poboljšalo svoju konkurentnost i inovativnost na europskoj razini.
- Digitalne usluge Europske poduzetničke mreže iskoristilo je više od 20 milijuna MSP-ova.

U odgovorima na anketu o zadovoljstvu klijenata Europske poduzetničke mreže koja je provedena 2021.²⁰ 92 % ispitanika potvrdilo je svoje zadovoljstvo uslugama Europske poduzetničke mreže.

¹⁸ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/43872>

¹⁹ Albanija, Armenija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Island, Kosovo, Moldova, Sjeverna Makedonija, Srbija, Turska i Ukrajina. Ujedinjena Kraljevina je 31. siječnja 2020. službeno napustila EU. Nastavila je sudjelovati u mjerama programa, kao što su one koje se provode u okviru Europske poduzetničke mreže, do završetka njegove provedbe, ali više nije sudjelovala u upravljačkim strukturama.

²⁰ Ta je anketa provedena od travnja 2021. do kraja lipnja 2021., a zaprimljen je 2 361 odgovor.

Uspostavljene su znatne sinergije između Europske poduzetničke mreže i programa Obzor 2020., iz kojeg su za tu mrežu osigurana sredstva za pružanje dodatnog posebno definiranog skupa inovacijskih usluga za MSP-ove (izvan opsega usluga Europske poduzetničke mreže u okviru programa COSME)²¹. Isto tako, Glavna uprava Komisije za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike (GU GROW) i EASME surađivali su u širokom rasponu programa EU-a za upravljanje Europskom poduzetničkom mrežom te za njezinu koordinaciju i osposobljavanje.

Međunarodne službe za pomoć MSP-ovima u području intelektualnog vlasništva (Kina, jugoistočna Azija, Latinska Amerika i Indija)

Međunarodne službe za pomoć MSP-ovima u području intelektualnog vlasništva podupiru MSP-ove u njihovim nastojanjima da se internacionaliziraju pružanjem stručnih savjeta o tome kako da ostvare svoje pravo intelektualnog vlasništva u Kini, jugoistočnoj Aziji, Latinskoj Americi i Indiji ili u vezi s tim zemljama i područjima. Službe za pomoć pružaju, među ostalim uslugama, savjete na terenu, osposobljavanje u području ostvarivanja prava intelektualnog vlasništva i upravljanja intelektualnim vlasništvom u vezi s tim ciljnim tržištima te potporu za MSP-ove iz EU-a u području intelektualnog vlasništva tijekom događanja namijenjenih za povezivanje koji su relevantni za ciljna tržišta. Te službe za pomoć ujedno surađuju sa službama za pomoć u području intelektualnog vlasništva koje se financiraju iz drugih programa EU-a²². Službe za pomoć MSP-ovima u području intelektualnog vlasništva u Kini, jugoistočnoj Aziji i Latinskoj Americi odgovorile su na ukupno 3 962 upita putem telefonske linije za pomoć i organizirale su 440 osposobljavanja ili webinarina s nešto više od 6 500 sudionika. Služba za pomoć MSP-ovima u području intelektualnog vlasništva u Indiji nudila je slične usluge, a djelovala je na temelju zasebnog ugovora.

Centar za industrijsku suradnju EU-a i Japana

Centar za industrijsku suradnju EU-a i Japana potiče industrijsku, trgovinsku i investicijsku suradnju EU-a i Japana te doprinosi odnosima EU-a i Japana u području gospodarske diplomacije. Jedna je od važnih usluga koje pruža taj centar služba za pomoć u provedbi Sporazuma o gospodarskom partnerstvu, koja poduzećima iz EU-a pomaže da iskoriste prednosti Sporazuma o gospodarskom partnerstvu EU-a i Japana²³. Taj je centar u dvogodišnjem razdoblju u kojem je primao potporu iz proračuna programa COSME za 2020. organizirao niz raznih webinarina, uključujući 27 webinarina o Sporazumu o gospodarskom partnerstvu s ukupno 1 478 sudionika, 76 webinarina o Japanu i izvozu u Japan (s ukupno 2 857 sudionika), 11 webinarina o *lean* proizvodnji (s 502 sudionika) i webinarine o ključnim temama politike EU-a. Osim toga, u tom je razdoblju nastavio provoditi vodeći program

²¹ Tim je uslugama korisnicima Europske poduzetničke mreže pružena posebna potpora u provedbi njihovih projekata, a posebice se pomoglo inovativnim poduzećima da poboljšaju svoje kapacitete za upravljanje inovacijama.

²² Međunarodna služba za pomoć u području intelektualnog vlasništva u Indiji (COSME), Europska služba za pomoć u području intelektualnog vlasništva (Obzor 2020.), Afrička služba za pomoć u području intelektualnog vlasništva (Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo) i program IP Key (GU za trgovinu) za zajednička događanja o intelektualnom vlasništvu. Dijele internetske stranice s indijskim, europskim i afričkim službama za pomoć te su kao pružatelji stručnog znanja o intelektualnom vlasništvu sudjelovali u međunarodnim misijama programa EU Gateway i Business Avenues (financirane u okviru inicijative vanjske politike) i misijama za kružno gospodarstvo (GU za okoliš).

²³ Taj je sporazum stupio na snagu 1. veljače 2019. Vidjeti: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/japan/eu-japan-agreement/eu-japan-agreement-chapter-chapter_hr

razmjene Vulcanus u Japanu i voditi službu za pomoć pri prijenosu tehnologije, izradio je analizu politike te je dostavio 33 izvješća o tržištu. U tematskom izvješću Europskog revizorskog suda o internacionalizaciji MSP-ova usluge Centra za suradnju EU-a i Japana pozitivno su ocijenjene, posebice zbog kontinuiteta i dodatnog doprinosa njegovih usluga, visoke razine zadovoljstva klijenata i dobre suradnje s Europskom poduzetničkom mrežom²⁴.

Nabava

Provedeno je više mjera za jačanje kapaciteta tijela za nabavu te mjera za MSP-ove kako bi im se omogućile nove prilike za uključivanje u opskrbu javnog sektora inovativnom, održivom i kružnom robom, uslugama i radovima. U travnju 2023. pokrenuta je platforma Zajednica javnih naručitelja²⁵ financirana iz proračuna za 2020. Tom se platformom podupire suradnja 10 skupina „velikih naručitelja” kako bi se dobili zajednički podaci o specifičnim potrebama u nabavi (uključujući umjetnu inteligenciju i solarne ploče). U okviru dva tekuća projekta u sklopu programa za **sufinanciranje javne nabave inovativnih rješenja (PPI)** velikim tijelima za nabavu pomaže se da steknu dragocjeno iskustvo u nabavi pretkomercijalnih inovativnih rješenja. Tim se projektima tijelima pružaju smjernice u različitim fazama pripreme i provedbe postupaka sufinanciranja javne nabave inovativnih rješenja te smjernice za potencijalne aktivnosti replikacije. Jedan od tih projekata usmjeren je na sektor zdravstvene skrbi.

2.3. Posebni cilj C: poboljšanje okvirnih uvjeta i konkurentnosti

Uredbom o COSME-u utvrđeno je da bi okvirni iznos od 11 % ukupnog proračuna za razdoblje 2014.–2020. trebao biti namijenjen poboljšanju okvirnih uvjeta i konkurentnosti. Za taj je cilj 2020. dodijeljeno 47,9 milijuna EUR, što je 10,9 % ukupnog proračuna programa COSME.

Klasteri

Iz proračuna za 2020. potporu su primile četiri glavne mjere za klasterne: europska platforma za suradnju klastera koja pruža niz usluga i alata za potporu klasterima u izgradnji kapaciteta i umrežavanju, dva programa za potporu internacionalizacije klastera, od kojih je jedan bio usmjeren na obrambeni i sigurnosni sektor²⁶, te europski program za klasterne izvrsnosti u okviru kojeg su pruženi usluge izgradnje kapaciteta i program za kratkoročne razmjene između klastera. U okviru programa „Klasteri postaju međunarodni” 12 bespovratnih potpora dodijeljeno je konzorcijima koji obuhvaćaju 64 klastera i organizacijama za potporu poslovanju iz 17 država članica EU-a/zemalja koje sudjeluju u programu COSME. Neke od tih potpora bile su usmjerene na klimatske ciljeve (vidjeti Prilog 4. u nastavku).

Budući da su projekti za klasterne općenito trajali od tri do četiri godine, mnogi su još bili u tijeku kad je Rusija započela agresivni rat protiv Ukrajine. U okviru mnogih od tih projekata **podupiru se ukrajinski poduzetnici**. Na primjer, europska platforma za suradnju klastera uspostavila je **forum klastera EU-a za potporu Ukrajini** kako bi ponudu pomoći koja je prikupljena, provjerena ili potvrđena preko europskih klastera uskladila sa zahtjevima ukrajinskih partnera. Europska platforma za suradnju klastera ujedno je provela istraživanje

²⁴ Europski revizorski sud, Tematsko izvješće br. 07/2022: „Instrumenti za internacionalizaciju malih i srednjih poduzeća: uveden je velik broj mjera potpore, ali one nisu u potpunosti usklađene i koordinirane”. Izvješće se odnosilo na financijsko razdoblje 2014.–2020.

²⁵ [Početna stranica | Zajednica javnih naručitelja \(europa.eu\)](https://europa.eu).

²⁶ Tim se projektima pruža potpora za prekograničnu i međusektorsku suradnju europskih klastera radi razvoja zajedničke strategije internacionalizacije i podupiranja internacionalizacije MSP-ova izvan Europe.

kako bi otkrila poremećaje u lancima opskrbe na terenu. Nadalje, u okviru projekta za klaster izvršnosti pod nazivom BRIGHT delegacija od šest predstavnika ukrajinskog saveza klastera (koja se zbog rata sastojala samo od ženskih predstavnika) sudjelovala je u petodnevnom događanju ClusterXchange.

Turizam, modna industrija i sektor koji se odnosi na način života

U okviru tekućih projekata u sektoru **turizma** koji se financiraju iz proračuna za 2020. MSP-ovima se pruža potpora za poticanje znatnijeg uvođenja digitalizacije, inovacija, novih tehnologija i pametnog turizma jačanjem njihove transnacionalne suradnje, a posebno njihovih veza s transnacionalnim inovacijskim ekosustavima. Ti projekti uključuju izravnu financijsku potporu MSP-ovima za osposobljavanje i pomoć u prilagodbi poslovnih procesa. U tijeku je devet projekata sa 73 partnerske organizacije u 25 zemalja²⁷. Nekima od tih projekata podupiru se i ciljevi održivosti i klimatski ciljevi.

Projekt WORTH koji se financira iz proračuna programa COSME za 2020. usmjeren je na jačanje inovacijskih kapaciteta i konkurentnosti MSP-ova u modnoj industriji i sektoru koji se odnosi na način života te na podupiranje njihova prelaska na klimatsku neutralnost i digitalno vodstvo²⁸. Tim se projektom podupiru transnacionalna partnerstva između dizajnera, MSP-ova, proizvođača i pružatelja tehnoloških rješenja za razvoj inovativnih i održivih poslovnih ideja usmjerenih na dizajn. Ta se partnerstva podupiru programom inkubacije, financijskom potporom trećih strana (10 000–20 000 EUR), podukom, pravnim savjetovanjem o pitanjima intelektualnog vlasništva i potporom za umrežavanje. U okviru prvog poziva na partnerstvo (financiranje je osigurala treća strana) usmjerenog na europski Bauhaus odabrano je 65 partnerstava. Desetmesečni program inkubacije za ta partnerstva uključivao je 975 sati prilagođenog mentorstva, devet radionica (od kojih je pet radionica provedeno putem interneta) i 52 internetska osnovna modula i seminara za poduku. U tijeku su postupci odabira za drugi poziv na partnerstvo.

Potpora za ocjenjivanje uspješnosti zemalja u provedbi Akta o malom poduzetništvu i načela iz strategije za MSP-ove – administrativni sporazum s JRC-om i Eurobarometar

Sklopljen je administrativni sporazum sa Zajedničkim istraživačkim centrom Komisije (JRC) kako bi se osigurala znanstvena potpora za ocjenjivanje uspješnosti država članica EU-a u provedbi Akta o malom poduzetništvu i načela iz strategije za MSP-ove. JRC je na temelju deset dimenzija koje je definirao zajedno s GU-om GROW utvrdio skup pokazatelja te je proveo povezane kontrole kvalitete podataka. Projekt je pokrenut 2020., a rezultati su upotrijebljeni za izradu informativnih članaka o pregledu rezultata MSP-ova po zemljama i godišnjeg izvješća objavljenog u srpnju 2021.²⁹ Ti informativni članci i izvješća kontinuirano se koriste kao smjernice za oblikovanje politika o MSP-ovima.

Istraživanje Flash Eurobarometra o MSP-ovima iz 2022. koje se financiralo iz proračuna programa COSME za 2020. bilo je usmjereno na **učinkovito iskorištavanje resursa i zelena tržišta**. Za više informacija vidjeti točku 4. u nastavku.

²⁷ Albanija, Belgija, Bugarska, Cipar, Crna Gora, Češka, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Island, Italija, Mađarska, Malta, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Srbija, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina.

²⁸ To uključuje MSP-ove koji posluju u području mode i tekstila, obuće, kože i krzna, namještaja/uređenja doma/dizajna interijera, nakita i modnih dodataka.

²⁹ https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_hr

Izaslanici za MSP-ove, skupština MSP-ova i internetska stručna radionica na mrežnom sastanku na vrhu u Lisabonu

U 2020. pružene su usluge za organizaciju: i. četiri sastanka mreže izaslanika za MSP-ove³⁰ (predstavnicima nacionalnih uprava država članica), ii. skupštine MSP-ova 2020. (virtualno događanje za dionike s 984 delegata) i iii. internetske stručne radionice u prosincu 2020. na mrežnom sastanku na vrhu u Lisabonu s više od 200 sudionika³¹. Na tim događanjima pruženi su korisni savjeti i smjernice za potporu u oblikovanju politika za MSP-ove, uključujući potporu za mrežu izaslanika za MSP-ove u pripremi godišnjeg izvješća za 2020. i preporuka za djelovanje³².

Kampanja EU-a „Open for Business” – novi kompas za MSP-ove³³

U svibnju 2021. održani su uvodno i završno događanje te šest webinarâ financiranih iz proračuna programa COSME za 2020. kako bi se poduzećima i dionicima pružile praktične informacije o programima i alatima EU-a za potporu u područjima kao što su intelektualno vlasništvo, pristup financiranju, međunarodna trgovina i jedinstveno tržište. Na svakom webinaru sudjelovalo je između 206 i 370 sudionika, čime je premašen cilj da na njima sveukupno sudjeluje 650 sudionika, a u anketi nakon njihova završetka 80 % ispitanika pozitivno ih je ocijenilo³⁴.

2.4. Posebni cilj D: promicanje poduzetništva i poduzetničke kulture

Uredbom o COSME-u predviđeno je da bi okvirni iznos od 2,5 % ukupnog proračuna za razdoblje 2014.–2020. trebao biti namijenjen promicanju poduzetništva i poduzetničke kulture. Za taj je cilj 2020. utrošeno 3,6 milijuna EUR³⁵ ³⁶, što je 0,8 % ukupnog proračuna programa COSME.

Poboljšanje digitalnih i poduzetničkih kompetencija djevojčica i žena (ESTEAM)³⁷

Ovaj projekt financiran iz proračuna programa COSME za 2020. usmjeren je na jačanje digitalnih i poduzetničkih kompetencija djevojčica i žena te na poticanje njihova samopouzdanja. Nastavit će se do kraja 2024. U svibnju 2022. održani su događanja za

³⁰ U lipnju 2020. (putem interneta s 46 sudionika), listopadu 2020. (putem interneta s 83 sudionika), studenome 2020. (putem interneta tijekom skupštine MSP-ova sa 67 sudionika) i prosincu 2020. (putem interneta sa 72 sudionika).

³¹ Iako je prvotno planirana konferencija uživo u Berlinu, zbog ograničenja kretanja uvedenog zbog pandemije bolesti COVID-19 održano je virtualno događanje.

³² To izvješće uključuje pregled najnovijih rezultata MSP-ova u Europi i preporuke za djelovanje (<https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/expertGroupAdditionalInfo/40291/download>). U studenome 2020. predstavljeno je Vijeću za konkurentnost (vidjeti: Vijeće za konkurentnost (unutarnje tržište i industrija) – Consilium europa.eu).

³³ https://commission.europa.eu/events/eu-open-business-new-compass-smes-2021-05-26_hr

³⁴ Na pitanja „Je li vas webinar inspirirao?“, „Je li vas potaknuo na djelovanje?“, „Je li ispunio vaša očekivanja?“, „Biste li ga preporučili drugima?“ 80 % sudionika (u prosjeku) odgovorilo je „da” ili „u određenoj mjeri”.

³⁵ Taj je iznos 2020. bio manji jer je natječaj za Erasmus za mlade poduzetnike održan 2019.

³⁶ Osim toga, 2020. veći prioritet dao se financijskim instrumentima (dodijeljeno im je 66 % proračunskih sredstava za program COSME, a bilo je predviđeno da će im se za cjelokupnog trajanja programa dodijeliti 60 % proračuna). Putem financijskih instrumenata pružena je i potpora ciljevima u području poduzetništva.

³⁷ Dodatne informacije potražiti, [na internetskoj stranici projekta](#) i videomaterijale s prva dva festivala poduzetništva, znanosti, tehnologije, inženjerstva, umjetnosti i matematike (ESTEAM) (https://eismea.ec.europa.eu/esteem-fests-and-communities-girls-and-women_en).

djevojčice s 203 sudionice i 15 lokalnih radionica usmjerenih na rješavanje problema, studije slučaja i predlaganje poslovnih ideja. U lipnju 2022. održan je prvi festival poduzetništva, znanosti, tehnologije, inženjerstva, umjetnosti i matematike (ESTEAM) za žene, u okviru kojeg su održani plenarni sastanak i radionice za jačanje poduzetničkih i digitalnih vještina. Usluge mentorstva pružale su se do kraja 2022.

Europske misije socijalne ekonomije

Europske misije socijalne ekonomije osmišljene su na temelju iskustva stečenog u provedbi uspješne pilot-inicijative provedene 2018. U okviru tog projekta financiranog iz proračuna programa COSME za 2020. organiziran je niz radionica koje su uključivale širok raspon dionika socijalne ekonomije kako bi se razvili međuregionalna suradnja, na temelju razmjene i reproduciranja najboljih praksi, i međuregionalno učenje. Sudjelovalo je 88 organizacija korisnica iz 27 država članica EU-a/zemalja koje sudjeluju u programu COSME. U okviru misija socijalne ekonomije organizirano je više od 60 radionica s približno 2 500 sudionika te je razmijenjeno 350 primjera dobre prakse. U okviru tih projekata ujedno je pružen skup preporuka za poboljšanje regionalne/lokalne socijalne ekonomije te su stvorene prilike i poticaji za buduća partnerstva.

3. Mjere potpore i administrativni rashodi

Mjere potpore u okviru programa COSME financirale su se iz proračunske linije 02 02 01. Za te je mjere 2020. dodijeljeno 6,2 milijuna EUR.

S dionicima su organizirane konferencije i sastanci kako bi se raspravljalo o izazovima s kojima se suočavaju različiti industrijski sektori. Ostale mjere potpore uključivale su analitički rad, primjerice studije za potrebe oblikovanja politika, i informativne alate za pružanje praktične potpore za MSP-ove.

Studija o **pravnoj zaštiti poslovnih tajni u kontekstu podatkovnog gospodarstva**³⁸ korisna je potpora u oblikovanju politika o tome kako pravna zaštita poslovnih tajni može pomoći u stvaranju sigurnog okruženja za razmjenu podataka između poduzeća, posebno u sektorima koji su od strateške važnosti za europsko podatkovno gospodarstvo. Uključuje 13 studija slučaja s korisnim primjerima načina na koje poduzeća upravljaju svojim poslovnim tajnama. Mnogi su pokazatelji utvrđeni za tu studiju premašeni, ali je bilo određenih poteškoća u međufazama (zbog osjetljivosti podataka bilo je manje odgovora na upitnike nego što je bilo predviđeno te su bile potrebne određene promjene rasporeda zbog problema povezanih s pandemijom bolesti COVID-19).

Studija o poduzećima srednje tržišne kapitalizacije

Rastuća poduzeća i poduzeća srednje tržišne kapitalizacije nisu obuhvaćena definicijom MSP-ova koju je utvrdila Europska komisija³⁹ i stoga su često isključena iz programa potpore MSP-ovima. Cilj te studije bio je prikupiti informacije o poduzećima srednje tržišne kapitalizacije (statistički podaci te informacije o specifičnostima poduzeća srednje tržišne kapitalizacije i preprekama s kojima se susreću u poslovanju i fazi rasta) i procijeniti je li potrebno donijeti posebnu politiku za potporu takvim poduzećima i dodatno iskorištavanje njihova potencijala za stvaranje radnih mjesta. Konačno izvješće objavljeno je u studenome 2022.⁴⁰ te je dostavljeno relevantnim dionicima.

³⁸ <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/c0335fd8-33db-11ed-8b77-01aa75ed71a1/language-hr/format-PDF/source-267469968>

³⁹ Preporuka Komisije 2003/361/EZ od 6. svibnja 2003. o definiciji mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća

⁴⁰ <https://www.esri.ie/system/files/publications/BKMNEXT429.pdf>

Administrativni rashodi činili su 3 % proračuna za 2020. Obuhvaćali su sastanke stručnjaka te mjere informiranja i komunikacije, kao i troškove Komisije (GU GROW) u iznosu od 3,3 milijuna EUR povezane s informatičkim mrežama i drugim oblicima tehničke i administrativne pomoći. Doprinos iz proračuna programa za funkcioniranje izvršne agencije EASME iznosio je 9,9 milijuna EUR.

4. Doprinos klimatskim ciljevima, ciljevima održivog razvoja, ciljevima u pogledu digitalizacije i ciljevima rodno osviještene politike

U nastavku je kratko opisano kako program COSME pridonosi tim ciljevima i navedeni su primjeri mjera kojima se pridonosi svakom od njih. **Dodatne informacije o doprinosu programa tim ciljevima uključivanja navedene su u Prilogu 4.**

Doprinos programa COSME **cilju uključivanja klimatskih pitanja**, utvrđen za sve programe Komisije (ukupno 20 % proračuna EU-a za razdoblje 2014.–2020.), procijenjen je na 25,6 milijuna EUR (6 % dodijeljenih financijskih sredstava za 2020.). Točan doprinos većine mjera iz programa COSME uključivanju klimatskih pitanja ne prati se⁴¹, no mnogi su projekti i mjere u određenoj mjeri usmjereni na taj cilj. Među značajnim su primjerima instrument vlasničkog kapitala za rast, Europska poduzetnička mreža, razne mjere potpore klasterima, uključujući internacionalizaciju klastera, i projekt partnerstva WORTH za jačanje konkurentnosti i inovacijskog kapaciteta MSP-ova u industrijama koje se odnose na način života.

Provedeno je i istraživanje Flash Eurobarometra posebno usmjereno na učinkovitost MSP-ova u iskorištavanju resursa i zelena tržišta, a provedba inicijative **Pregled konkurentnosti europske klimatski neutralne industrije (CIndECS)** razvijene na temelju administrativnog sporazuma s JRC-om bliži se kraju. Rezultatima tih djelovanja već se pridonijelo nizu važnih inicijativa politike, uključujući popratna izvješća Opservatorija za tehnologiju čiste energije i Akt o industriji s nultom neto stopom emisija. Dodatne informacije navedene su u Prilogu 4. u nastavku.

Mnoge mjere iz programa COSME **pridonose postizanju ciljeva održivog razvoja** utvrđenih u Programu održivog razvoja do 2030. Konkretno, Europska poduzetnička mreža i europske misije socijalne ekonomije pridonose 8. cilju održivog razvoja (dostojanstven rad i održiv gospodarski rast). Europska poduzetnička mreža, projekti za klastere izvrsnosti i mjere potpore za turizam pridonose 9. cilju održivog razvoja (uključiva i održiva industrija, inovacije i otporna infrastruktura) (vidjeti i mjere za ciljeve digitalizacije u nastavku). Projekt WORTH usmjeren na industrije koje se odnose na način života, među ostalim projektima, pridonosi 12. cilju održivog razvoja (održivi obrasci potrošnje i proizvodnje).

Osim toga više je **mjera u okviru programa COSME usmjereno na doprinos ciljevima digitalizacije**. To uključuje projekte za poticanje digitalizacije, inovacija i uvođenja novih tehnologija u turističkom sektoru te javnu nabavu inovacijskih projekata kako bi se tijelima pomoglo da kupuju pretkonkurentne inovacije u područjima kao što je umjetna inteligencija te projekte klastera za poticanje uzajamnog obogaćivanja i razmjene iskustava povezanih s digitalnim tehnologijama za poljoprivredno-prehrambenu, automobilsku i tekstilnu industriju te preciznu medicinu.

Iako Uredba o COSME-u ne sadržava nijedan poseban cilj **rodno osviještene politike**, mjere koje se podupiru u okviru tog programa u skladu su s načelima rodne ravnopravnosti i

⁴¹ Mnoge mjere iz programa COSME uključivale su određenu potporu za ciljeve povezane s klimom. Međutim, s obzirom na to da se takvi ciljevi uvijek utvrđuju u okviru šireg cilja postizanja konkurentnosti, općenito nije postojao poseban proračun za klimatsku komponentu mjera.

obuhvaćaju rodnu dimenziju. Projekt ESTEAM spomenut u točki 2.4. usmjeren je na poticanje digitalizacije, poduzetničkih kapaciteta i samopouzdanja poduzetnica (djevojčica i žena). Dostupni su i određeni podaci o korisnicama financijskih instrumenata i koordinatoricama projekata.

5. Zaključci

Stopa izvršenja operativnog proračuna i za obveze i za plaćanja iznosila je 99 %. To pokazuje da je zadržana visoka stopa izvršenja preuzetih obveza i da je postignuto poboljšanje u izvršenju operativnih plaćanja u usporedbi s prethodnom godinom.

Ključni cilj bio je pristup financiranju, za što je izdvojeno 66 % izvršenog proračuna. Instrument kreditnog jamstva (LGF) u okviru COSME-a omogućio je 2020. financijskim posrednicima da nastave pružati financijsku potporu MSP-ovima za koje se smatralo da su rizičniji i kojima je bilo teško dobiti financiranje duga. Sveukupno, očekuje se da će se instrumentom kreditnog jamstva u okviru COSME-a osigurati više od 67 milijardi EUR potpore u obliku financiranja tijekom trajanja programa. Za instrument vlasničkog kapitala za rast (EFG) u okviru COSME-a iznosi ulaganja u MSP-ove u fazi rasta i širenja približili su se prvotnim dugoročnim ciljevima. Pri provedbi ciljeva uzeti su u obzir specifični izazovi u provedbi tog instrumenta.

Program rada za 2020. omogućio je daljnji napredak u provedbi jedne od ključnih preporuka iz evaluacije programa u sredini programskog razdoblja: usmjerenost na opsežnije, strateške mjere uz zadržavanje određene fleksibilnosti kako bi se ispitale nove ideje. Vodeće inicijative kao što su Europska poduzetnička mreža, program Erasmus za mlade poduzetnike (EYE) i financijski instrumenti činile su 75 % obveza u proračunu programa COSME za 2020.

Radi jačanja svoje međunarodne konkurentnosti i održivosti 37 925 MSP-ova iskoristilo je 2021. savjetodavne usluge s dodanom vrijednošću⁴² Europske poduzetničke mreže (koja se sufinancirala iz proračuna za 2020.). Više od 20 milijuna MSP-ova iskoristilo je digitalne usluge te mreže. Europska poduzetnička mreža pružila je MSP-ovima korisnu potporu i tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19 prilagođavajući prema potrebi svoje usluge i modele pružanja usluga.

Mnoge druge mjere u okviru programa pokazale su se uspješnima i kvalitetnima u pogledu pružanja usluga. Na primjer, Centar za suradnju EU-a i Japana osigurao je širok raspon usluga za potporu MSP-ovima u poslovanju s Japanom te u vezi s gospodarskom diplomacijom. Međunarodne službe za pomoć MSP-ovima u području intelektualnog vlasništva pružile su korisne savjete i organizirale osposobljavanja i događanja za MSP-ove o pitanjima intelektualnog vlasništva u vezi s Kinom, jugoistočnom Azijom, Latinskom Amerikom (uključujući 440 osposobljavanja sa 6 569 sudionika) i Indijom.

Isto tako, manje mjere bile su korisna potpora MSP-ovima u inovacijama i poboljšanju njihove konkurentnosti i održivosti. Na primjer, u okviru prvog poziva na partnerstvo u sklopu projekta WORTH za modnu industriju i sektore koji se odnose na način života poduprlo se 65 partnerstava dizajnera, MSP-ova, proizvođača i pružatelja tehnoloških rješenja, i to u okviru desetomjesečnog programa inkubacije koji je uključivao 975 sati prilagođenog mentorstva. Objavljeni su dodatni pozivi na partnerstvo kako bi se ta potpora

⁴² Tim su MSP-ovima u različitim razdobljima pružene mnoge usluge prilagođene njihovim specifičnim potrebama. Središnji je element modela pružanja usluga Europske poduzetničke mreže uspostavljanje dugoročnijeg odnosa s MSP-ovima i pružanje potpore njihovu poslovanju u srednjoročnom razdoblju kako bi im se pomoglo u pogledu svih pitanja, izazova i prilika s kojima se suočavaju.

nastavila. Isto tako, proveden je niz projekata u suradnji s tijelima za nabavu kako bi se za MSP-ove stvorile nove prilike za opskrbu javnog sektora inovativnim proizvodima i uslugama.

Naposljetku, više studija financiranih u okviru programa, uključujući Pregled konkurentnosti europske klimatski neutralne industrije (CIndECS), studiju o pravnoj zaštiti poslovnih tajni u kontekstu podatkovnog gospodarstva i studiju o poduzećima srednje tržišne kapitalizacije, pružilo je korisne nalaze i pouzdanu analizu za potporu u oblikovanju politika.

Program COSME pokazao se učinkovitim i u pomaganju MSP-ovima u suočavanju s novim izazovima. U okviru više mjera i projekata financiranih iz proračuna za 2020., uključujući Europsku poduzetničku mrežu, pokrenute su posebne usluge za potporu MSP-ovima u rješavanju problema povezanih s krizom uzrokovanom bolešću COVID-19. Mnogi projekti u okviru programa COSME traju od tri do četiri godine. Od 2022. na manji broj tekućih projekata financiranih iz proračuna za 2020. utjecala je **vojna agresija Rusije na Ukrajinu**. Prema potrebi su odobrena produljenja trajanja tih projekata, a aktivnosti su prilagođene kriznim uvjetima. Jedan je primjer projekt P2GREEN-EST koji je bio usmjeren na pružanje pomoći MSP-ovima iz EU-a u pristupanju nabavi izvan EU-a, pri čemu je Ukrajina bila određeno ciljno tržište⁴³. U novije vrijeme usluge u okviru nekih projekata programa COSME za 2020. koji su još uvijek bili u tijeku nakon što je Rusija započela agresiju na Ukrajinu uspješno su prilagođene kako bi se poduzećima iz EU-a pomoglo u suočavanju s povezanim izazovima kao što su problemi u lancu opskrbe i kako bi se ukrajinskim poduzećima ponudila određena potpora (vidjeti točku 2.3.).

Optimizirane su poveznice s drugim programima i fondovima EU-a. Na primjer, instrumentu kreditnog jamstva u okviru COSME-a dodijeljeno je dodatnih 714 milijuna EUR zahvaljujući jamstvu za EIF od 1 milijarde EUR iz Europskog fonda za strateška ulaganja. Ta su sredstva iskorištena za potporu MSP-ovima koji se suočavaju s problemima u vezi s likvidnošću zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19. Europska poduzetnička mreža stvorila je sinergije s programom Obzor 2020., Europskim vijećem za inovacije (EIC) i raznim programima potpore EU-a. Isto tako, u više projekata postignuta je suradnja s tekućim ili prethodnim projektima u okviru programa COSME, posebice u okviru aktivnosti Europske poduzetničke mreže, projekta WORTH i nekoliko mjera za nabavu.

Kad je riječ o tekućim mjerama u okviru programa COSME za 2020., praćenje će se nastaviti, pri čemu će se posebna pozornost posvetiti mjerama čiji je raspored provedbe promijenjen zbog pandemije bolesti COVID-19 i slučajevima u kojima su utvrđeni posebni problemi. Isto tako, redovnim praćenjem osigurala se preraspodjela sredstava aktivnostima koje su najuspješnije i za kojima vlada prekomjerna potražnja. Na primjer, nepotrošena sredstva iz programa rada za 2020. u iznosu od 815 107 EUR dodijeljena su projektima s rezervnog popisa za poziv na podnošenje prijedloga u području turizma kako bi se u tom sektoru potaknulo uvođenje digitalizacije, inovacija i novih tehnologija. Drugi je primjer prijenos sredstava iz instrumenta vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a u instrument kreditnog jamstva u okviru COSME-a.

⁴³ Budući da je rat protiv Ukrajine uvelike utjecao na taj projekt, zamrznut je sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava. Nakon ponovne procjene stanja nekoliko mjeseci kasnije sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava izmijenjen je kako bi se uključila još jedna ciljana treća zemlja, čime se omogućilo ponovno pokretanje aktivnosti u okviru projekta.

Isto tako, rezultati praćenja koristit će se u oblikovanju mjera za buduće godine, posebice u radu na osiguravanju boljeg kontinuiteta vodećih aktivnosti⁴⁴ i tekućem radu na pripremi programa rada za stup za MSP-ove za 2024.

Općenito, ciljevi mjera u okviru programa COSME za 2020. trebali bi se postići prema planu. Za mnoge su mjere ciljevi već ispunjeni, a projekti na koje je utjecala kriza uzrokovana bolešću COVID-19 nastavili su se provoditi prema planu. Mjerama koje se podupiru u okviru programa i dalje se potiču konkurentnost, rast i zapošljavanje, a mnogi projekti u okviru cijelog programa, posebno Europska poduzetnička mreža i mjere potpore za klastere, pokazali su se uspješnima u ispunjavanju rastućih potreba MSP-ova i pružanju fleksibilnog odgovora na nove izazove.

⁴⁴ Te se mjere sad podupiru u okviru stupa za MSP-ove Programa jedinstvenog tržišta. Točnije, Europska poduzetnička mreža, program Erasmus za mlade poduzetnike (EYE) i zajedničke klasterske inicijative sad su višegodišnje aktivnosti koje se sufinanciraju do 2024. kako bi se osigurao bolji srednjoročni kontinuitet za te usluge. Vidjeti i treći odlomak ovih zaključaka.

Prilog 1.– Izvršenje proračuna programa COSME za 2020.

(svi iznosi izraženi su u EUR)

Proračunska linija		Obveze			Plaćanja			
		<i>svi izvori sredstava</i>			<i>svi izvori sredstava</i>			
		Početni proračun	Izvršeni proračun	Izvršenje		Kreditni raspoloživi za plaćanja	Izvršeno plaćanje	Izvršenje
				%				%
02 02 02	Pristup financiranju	290 041 750	290 041 750	100 %		333 931 327	328 837 656	98 %
02 02 01	Pristup tržištima, poslovnom okruženju i poduzetništvu							
	proveo GU GROW	10 049 697	10 026 133	100 %		8 901 623	8 878 059	100 %
	delegirano agenciji EASME	126 489 262	123 066 819	97 %		132 390 902	132 390 902	100 %
	ukupno	136 538 959	133 092 952	97 %		141 292 525	141 268 961	100 %
02 01 04 01	Administrativni proračun	3 619 046	3 333 968	92 %		3 619 046	1 033 829	29 %
02 01 06 01	EASME – administrativni (operativni) proračun	10 330 544	9 916 195	96 %		10 330 544	9 916 195	96 %
	Ukupni proračun	440 530 299	436 384 865	99 %		489 173 442	481 056 641	98 %

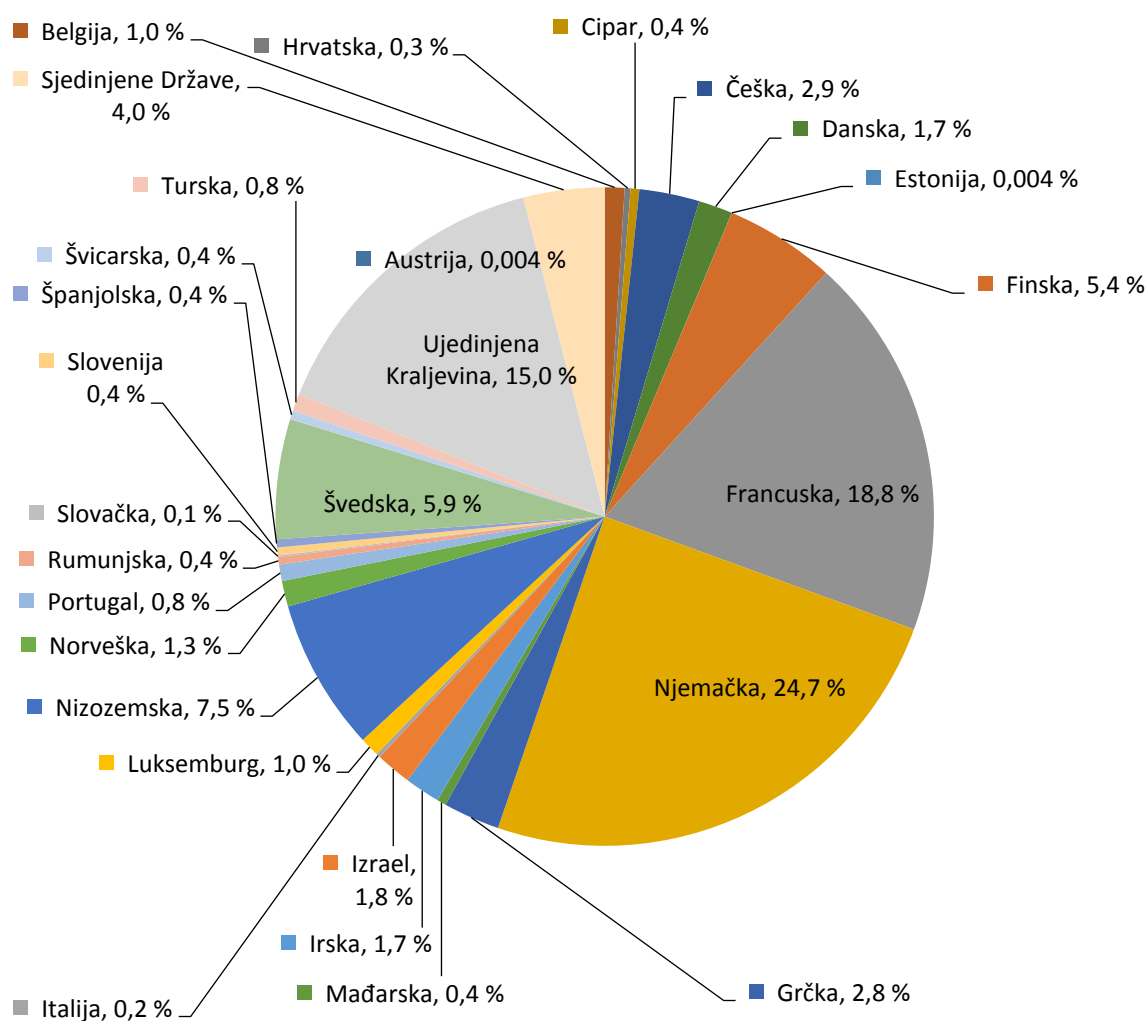
Prilog 2. – Podaci po zemljama

1. Financijski instrumenti

Na grafikonima u nastavku prikazana je geografska raščlamba financijske potpore koju su primili MSP-ovi u različitim zemljama. Podaci po zemljama kumulativni su i temelje se na svim obvezama za razdoblje 2014.–2020. Kad je riječ o financijskim instrumentima, godišnje obveze zbog oblika svoje provedbe pridonose ukupnim rezultatima, koji se temelje i na proračunima iz prethodnih godina.

Instrument vlasničkog kapitala za rast

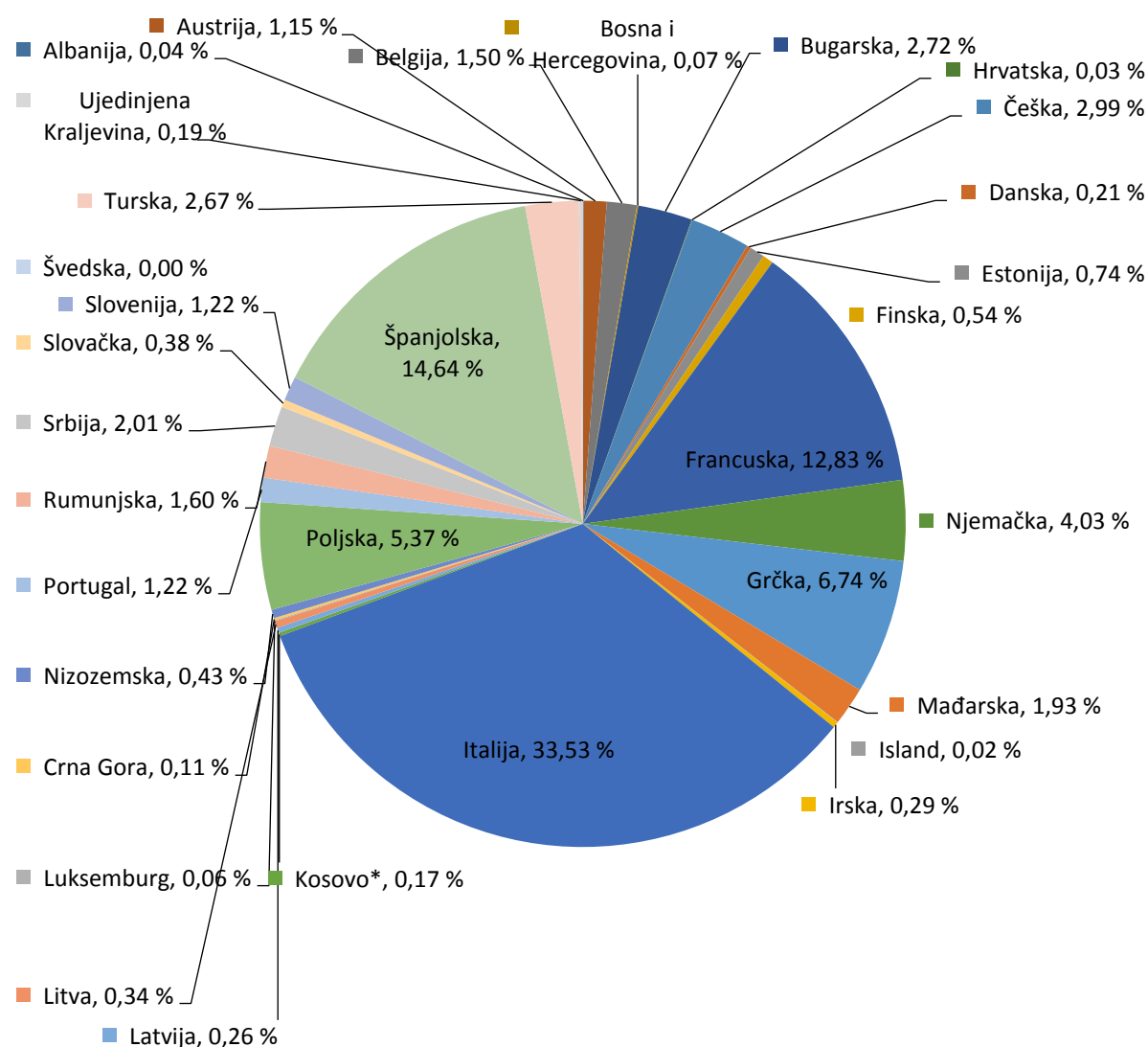
Na kraju 2021. ukupna ulaganja iz proračuna programa COSME za razdoblje 2014.–2020. u 28 zemalja iznosila su ukupno 2,6 milijardi EUR (25 % tog iznosa uloženo je u Njemačkoj, 19 % u Francuskoj, a 15 % u Ujedinjenoj Kraljevini).

Instrument kreditnog jamstva

Geografska diversifikacija

Do kraja 2021. u okviru instrumenta kreditnog jamstva pružena su jamstva i protujamstva za financijske posrednike u 33 zemlje (26 država članica i sedam drugih zemalja koje sudjeluju u programu COSME). Time se poduprla dodjela 50 milijardi EUR financijske potpore za više od 800 000 MSP-ova.

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

Sudjelovanje zemalja u ostvarivanju 2., 3. i 4. posebnog cilja (pristup tržištima, poboljšanje okvirnih uvjeta i konkurentnosti te promicanje poduzetništva)

Projekti u okviru programa COSME odabrani su na temelju kriterija utvrđenih u pozivima, a posebno na temelju relevantnosti, kvalitete i učinka prijedloga. Uzeta je u obzir i europska dimenzija. Međutim, projekti nisu odabrani samo na temelju zemljopisnih kriterija.

Europska poduzetnička mreža je financijskim sredstvima iz proračuna za 2020. pružila potporu svim državama članicama EU-a i pružila je usluge MSP-ovima u svim regijama EU-a. U programu su sudjelovali i članovi Europske poduzetničke mreže u Islandu i pridruženim zemljama sudionicama. Iako je Ujedinjena Kraljevina 31. siječnja 2020. službeno napustila EU, nastavila je sudjelovati u Europskoj poduzetničkoj mreži do dovršetka programa, ali više nije sudjelovala u upravljačkim strukturama.

I mnogim drugim većim mjerama obuhvaćen je znatan broj korisnika u različitim državama članicama EU-a i drugim zemljama sudionicama, kako je prikazano u nastavku.

Broj korisnika po zemlji za četiri veće mjere u okviru programa COSME

Zemlja	Klasteri izvrsnosti	Turizam: TOURINN*	Europske misije socijalne ekonomije	Internacionalizacija klastera (svi sektori, uključujući sektor obrane)	Ukupno za te četiri mjere
Albanija	0	1	0	0	1
Austrija	0	0	1	0	1
Belgija	0	3	7	4	14
Bugarska	2	2	1	2	7
Cipar	0	1	0	2	3
Češka	3	1	1	0	5
Njemačka	5	3	2	2	12
Danska	3	1	1	3	8
Estonija	2	0	1	1	4
Grčka	1	2	3	0	6
Španjolska	14	14	13	16	57
Finska	2	2	2	0	6
Francuska	7	2	5	14	28
Hrvatska	0	5	3	0	8
Mađarska	3	1	3	1	8
Island	0	1	0	0	1
Irska	0	0	5	0	5
Italija	7	11	12	12	42
Latvija	1	0	1	0	2
Litva	6	0	0	0	6
Luksemburg	0	0	0	0	0
Malta	0	1	1	0	2
Crna Gora	0	1	0	0	1
Nizozemska	2	1	5	2	10
Poljska	4	1	3	3	11
Portugal	5	6	7	5	23
Rumunjska	4	2	1	2	9
Srbija	1	4	1	1	7
Švedska	2	0	2	1	5
Slovačka	0	1	0	1	2

Slovenija	0	5	3	3	11
Turska	1	0	3	0	4
Ujedinjena Kraljevina	1	1	1	0	3
Ukupno	76	73	88	75	312

U projektima u okviru prva tri poziva navedena u ovoj tablici (klasteri izvrsnosti, TOURINN* – Poticanje uvođenja digitalizacije, inovacija i novih tehnologija u turizmu putem transnacionalne suradnje i izgradnje kapaciteta te europske misije socijalne ekonomije) sudjelovali su korisnici iz gotovo svih država članica EU-a te neki korisnici iz Islanda i pridruženih zemalja. Projekti internacionalizacije klastera obuhvaćaju većinu država članica EU-a:

- klasteri izvrsnosti: 76 partnerskih organizacija iz 22 države članice EU-a i drugih zemalja koje sudjeluju u programu,
- poticanje uvođenja digitalizacije, inovacija i novih tehnologija u sektoru turizma (TOURINN): 73 partnerske organizacije u 25 zemalja,
- europske misije socijalne ekonomije: 88 organizacija korisnica iz 27 država članica EU-a,
- internacionalizacija klastera (uključujući mjere internacionalizacije klastera za MSP-ove u sektoru obrane): 75 korisnika u 18 država članica.

U okviru sve četiri navedene mjere Španjolska i Italija te, u manjoj mjeri, Francuska i Njemačka imale su znatno veću razinu sudjelovanja. Međutim, to ne mora nužno biti trend za sve mjere u okviru programa COSME i/ili za sve godine programskog razdoblja. U konačnoj evaluaciji programa koja je u tijeku bilo bi korisno to dodatno ispitati.

Prilog 3. – Primjeri projekata i uspješni primjeri

Okvir 1. Primjer projekta koji se financira iz instrumenta vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a – Finnsiirto – Finska – strojevi

Poduzeće Finnsiirto, sa sjedištem u gradu Lietu koji se nalazi istočno od grada Turkua u jugozapadnoj Finskoj, bavi se prodajom profesionalnih viličara i logistikom za takve proizvode. To poduzeće stalno nastoji uvoditi inovacije i male promjene kako bi se razlikovalo od svojih konkurenata, pri čemu je usmjereno na promjene koje žele njihovi kupci. „Uvijek nastojimo polaziti od toga što bismo željeli da smo kupci”, objašnjava Kalle Dahlman, komercijalni direktor poduzeća Finnsiirto. U početku je poduzeće prodavalo rabljene uvezene viličare. S vremenom više nije bilo usmjereno na prodaju pojedinačnih vozila, nego na iznajmljivanje i održavanje vozničkih parkova, nakon čega je počelo vrlo brzo rasti.

Upravitelji poduzeća počeli su tražiti ulagača koji bi financirao taj brzi rast te su stupili u kontakt s društvom za ulaganja u privatni vlasnički kapital Folmer koje podupire EIF. „Nakon prvog sastanka bilo nam je jasno da su obje strane spremne na suradnju i da imaju povjerenja jedna u drugu.” Ulaganja društva Folmer omogućila su poduzeću Finnsiirto da znatno poveća obujam, broj osoblja i zalihe te da izgradi novo sjedište. „To je uvelike osnažilo naš položaj”, zaključuje Kalle. Otad je poduzeće nastavilo rasti širenjem poslovanja na Baltiku zahvaljujući prodajnom uredu u Tallinnu te je kupilo dva druga poduzeća, Simeri i Suomen Telakone, nakon čega je ta grupacija postala jedno od najvećih poduzeća za proizvodnju strojeva u Finskoj.

Dodatne informacije – *Folmer case study: Finnsiirto (Finland), Machinery* (Studija slučaja o društvu Folmer: Finnsiirto (Finska), strojevi) – instrument vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a/EFSU (eif.org)

Okvir 2. Primjer projekta koji se financira iz instrumenta kreditnog jamstva u okviru COSME-a – GardenLiving – Finska – hortikultura i zeleni dizajn interijera

GardenLiving je inovativno finsko poduzeće za hortikulturu koje prodaje vrtnu proizvode i pruža usluge kao što su krajobrazna arhitektura, zeleni dizajn interijera te održavanje i preuređenje vrta. To poduzeće ima atraktivne, inovativne izložbene prostore u kojima kupci mogu kupiti biljke i vrtni materijal te dobiti savjete od stručnjaka. Eva Wuite, osnivačica i upraviteljica poduzeća GardenLiving, koja ima nizozemske i finske korijene, inspiraciju crpi iz finske prirode i trendova u Nizozemskoj. Nakon izbijanja pandemije bolesti COVID-19 svugdje su uvedene mjere ograničenja kretanja te su odmah prestale dolaziti narudžbe za vrtnu proizvode. Međutim, trebalo je platiti račune jer je poduzeće već kupilo zalihe za cijelu sezonu (razdoblje od travnja do listopada).

Poduzeće GardenLiving uspjelo je dobiti zajam s jamstvom EU-a preko društva Finnvera koje podupire EIF: „Trebao nam je taj dodatni zajam kako bismo prebrodili to teško razdoblje. Zajam nam je pomogao da opstanemo te nam je ujedno omogućio da proširimo svoje usluge i planiramo e-trgovinu dok je jačao drugi val pandemije. Pritok novca omogućio nam je više vremena za reagiranje.” Eva je uvjeren da njezino poduzeće ima mnogo potencijala za daljnji napredak. „Ako išta mogu reći sa sigurnošću, to je da se uz zeleni dizajn osjećate dobro”, zaključuje ona.

Okvir 3. Uspješan primjer djelovanja Europske poduzetničke mreže – W•SENSE – Italija – podvodno umrežavanje bez kabela

Poduzeće W•SENSE, *spin-off* Sveučilišta Sapienza u Rimu, razvilo je 2017. rješenje za podvodnu mrežnu interoperabilnost bez kabela. Zbog originalnosti te vrhunske tehnologije i velike potražnje poduzeće W•SENSE počelo je brzo rasti. Odjednom mu je trebalo veliko povećanje obrtnog kapitala kako bi moglo ispuniti uvjete svojih ugovora. Unatoč vrhunskoj tehnologiji i velikoj potražnji pet različitih banaka odbilo mu je dati zajam.

Poduzeće W•SENSE kontaktiralo je s lokalnim ogrankom Europske poduzetničke mreže preko organizacije Unioncamere Lazio i iskoristilo njezine usluge savjetnika za proširenje. Među ostalim, Europska poduzetnička mreža pomogla je poduzeću W•SENSE-u da pripremi pouzdan poslovni plan i da od jednog posrednika za program kreditnih jamstava koji podupire EU dobije bankovni zajam od 500 000 EUR. Poduzeće W•SENSE ujedno je sudjelovalo na događanjima Europske poduzetničke mreže kako bi ojačalo svoje međunarodne veze.

Potpore Europske poduzetničke mreže omogućila je poduzeću W•SENSE da poveća promet te su njome stvorene prilike za zapošljavanje u Italiji i cijeloj Europi. „Broj zaposlenika našeg poduzeća udvostručio se i sad imamo 23 zaposlenika u tri europske zemlje”, kazala je Chiara Petrioli, izvršna direktorica poduzeća W•SENSE, koje sad ima urede u Italiji, Norveškoj i Ujedinjenoj Kraljevini te je sklopilo višegodišnje ugovore s ključnim dionicima u području akvakulture, obrane, energije i okoliša. „Brzo rastemo, uz očekivanu ukupnu godišnju stopu rasta od otprilike 70 % u sljedećih pet godina”, kazala je Petrioli. „Imamo stalnu potporu Europske poduzetničke mreže.”

Drugi primjeri projekata, posebice projekata za klustere i projekata u sektoru turizma kojima se podupiru ciljevi digitalizacije i održivosti, ukratko su navedeni u Prilogu 4. u nastavku.

Prilog 4. – Doprinos klimatskim ciljevima te ciljevima održivosti, digitalizacije i rodno osviještene politike

1. Klima

Mnoge mjere pridonijele su ciljevima uključivanja klimatskih pitanja. U nastavku je navedeno nekoliko primjera:

Europska poduzetnička mreža na razne načine pomaže MSP-ovima u pronalasku rješenja za izazove povezane s klimom. Na primjer, pomaže im da iskoriste inovacije kako bi postali učinkovitiji u korištenju energije i resursa smanjenjem otpada i potrošnje energije, što im omogućuje smanjenje ugljičnog otiska. Mreža među ostalim ima sektorske i tematske skupine koje se bave održivom gradnjom, inteligentnom energijom, okolišem i kružnim gospodarstvom. Više od 200 stručnih poslovnih savjetnika Europske poduzetničke mreže specijalizirano je za klimatska pitanja, kao što su kružno gospodarstvo, inteligentna energija, održiva gradnja i zelene tehnologije⁴⁵.

Iz **instrumenta vlasničkog kapitala za rast** u okviru programa COSME uloženo je 6,7 milijuna EUR u fond poduzetničkog kapitala koji je svoje aktivnosti usmjerio na čiste tehnologije.

https://www.eif.org/what_we_do/equity/single_eu_equity_instrument/cosme_efg/intermediaries.pdf

Tijekom cijelog programskog razdoblja zahvaljujući instrumentu vlasničkog kapitala za rast u okviru programa COSME pomoglo se u osiguravanju ulaganja više od 62 milijuna EUR u MSP-ove koji posluju u sektoru energije i okoliša. Ulaganja u taj sektor dodatno su se povećala nakon programskog razdoblja.

https://www.eif.org/what_we_do/equity/single_eu_equity_instrument/cosme_efg/cosme-efg-implementation-update.pdf

U istraživanju **Flash Eurobarometra** iz 2022. o malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi), učinkovitom iskorištavanju resursa i zelenim tržištima koje se financiralo proračunskim sredstvima za 2020. ispitalo se koliko su MSP-ovi uspješni i što poduzimaju u nastojanju da postanu učinkovitiji u iskorištavanju resursa te s kakvim se preprekama susreću i kakav je potencijal mjera politike za ubrzavanje zelene tranzicije MSP-ova. Rezultati Eurobarometra koriste se za oblikovanje politika za potporu MSP-ovima u zelenoj tranziciji, u skladu s ažuriranom industrijskom strategijom EU-a (uključujući putove tranzicije). Konačno izvješće objavljeno je u ožujku 2022.: *SMEs, resource efficiency and green markets (MSP-ovi, učinkovito iskorištavanje resursa i zelena tržišta) – ožujak 2022. – istraživanje Eurobarometra (europa.eu)*.

U okviru programa **Klasteri postaju međunarodni** 6 od 12 projekata bilo je usmjereno na teme povezane s klimatskim promjenama. Procijenjeno je da je u tri projekta ukupno 1,6 milijuna EUR utrošeno na klimatske ciljeve (40 % ukupnog proračuna za te projekte):

⁴⁵ Ovo izvješće o praćenju usmjereno je na usluge Europske poduzetničke mreže koje su sufinancirane u okviru programa COSME. Europska poduzetnička mreža pružila je dodatan, posebno definiran skup usluga uz potporu u okviru programa Obzor 2020. (usluge upravljanja ključnim klijentima za instrument MSP-ova i usluge pomoći MSP-ovima u povećanju kapaciteta za upravljanje inovacijama).

- ESECA: projekt kojim se europske MSP-ove u **sektorima energije iz obnovljivih izvora i pametnih mreža** podupire u razvoju zajedničke strategije internacionalizacije sa zajedničkim ciljevima umjerenima na subsaharsku Afriku,
- ICBuild: projekt kojim se potiče internacionalizacija radi postizanja **kružnosti u građevinskom okruženju**,
- EU Water4i SD: europska inicijativa za pametno korištenje **vode** usmjerena na poticanje međunarodnog održivog razvoja.

Osim toga, i sljedeći projekti usmjereni su na teme povezane s klimatskim promjenama:

- REC-N-COMP: ulazak europskih **kompozitnih proizvoda temeljenih na recikliranim materijalima i tehnologija obrade proizvoda na kraju vijeka trajanja** na međunarodno tržište,
- H2Global: projekt usmjeren na pozicioniranje Europe kao globalnog tehnološkog i industrijskog predvodnika u **gospodarstvu temeljenom na zelenom vodiku**,
- AEWEN: projekt usmjeren na stvaranje **vodovodne i energetske mreže između Afrike i EU-a**.

Dodatne informacije o svim tim projektima dostupne su na europskoj platformi za suradnju klastera⁴⁶.

Digitalna platforma za Mrežu javnih naručitelja financirana iz proračuna za 2020. počela je s radom u travnju 2023. Tom se platformom podupire suradnja 10 skupina „velikih naručitelja” kako bi se dobili zajednički podaci o specifičnim potrebama u nabavi (uključujući solarne ploče). Procijenjeno je da je 40 % (400 000 EUR) proračuna projekta (1 000 000 EUR) namijenjeno za djelovanje u području klime.

Studija o poduzećima srednje tržišne kapitalizacije obuhvaćala je i pitanje okolišne održivosti, uključujući mjere koje poduzeća srednje tržišne kapitalizacije poduzimaju kako bi povećala svoju okolišnu održivost (smanjenje potrošnje energije, recikliranje itd.) te glavne izazove s kojima se suočavaju u tom području.

2. Doprinos ciljevima održivog razvoja

Mnogi projekti u okviru programa COSME podupiru više ciljeva održivog razvoja. U nastavku su navedeni primjeri.

Inicijative za izgrađeni okoliš razvijene su radi poticanja prelaska na održivost u građevinskom sektoru i uključivo izgrađeno okruženje. Taj je alat namijenjen za ocjenjivanje i praćenje nacionalnih reformi i programa javnih ulaganja povezanih s građevinarstvom koje provode zemlje EU-27 u okviru svojih nacionalnih planova za oporavak i otpornost. Taj projekt pridonosi 1. cilju održivog razvoja (pristupačno stanovanje), 3. cilju održivog razvoja (kvalitetno izgrađeno okruženje), 5. cilju održivog razvoja (razvoj vještina), 7. cilju održivog razvoja (povezanost s valom obnove i drugim inicijativama), 8. i 9. cilju održivog razvoja (konkurentnost, inovacije, produktivnost i održivost građevinske industrije EU-a), 11. i 15. cilju održivog razvoja (izgrađeni okoliš), 13. cilju održivog razvoja (energetska učinkovitost) i 16. cilju održivog razvoja (institucionalne reforme).

⁴⁶ <https://profile.clustercollaboration.eu>

Inicijativa **Pregled konkurentnosti europske klimatski neutralne industrije (CIndECS)** opisana u odjeljku o 13. cilju održivog razvoja pridonosi i 7. cilju održivog razvoja (pristupačna i čista energija) jer uključuje ocjenjivanje rješenja za čistu energiju, kao i 9. cilju održivog razvoja (industrija, inovacije i infrastruktura) jer je usmjerena na poboljšanje otpornosti infrastrukture, ocjenjivanje novih klimatski neutralnih rješenja za različite industrijske ekosustave te nova i inovativna rješenja.

8. cilj održivog razvoja (dostojanstven rad i održiv gospodarski rast)

Relevantne mjere uključuju usluge **Europske poduzetničke mreže** kojima se MSP-ovi podupiru u postizanju održivog rasta, različite mjere za potporu **klasterima** i **europske misije socijalne ekonomije** (jedno od područja u fokusu tih misija bile su lokalne ili regionalne mjere za rješavanje problema nezaposlenosti).

9. cilj održivog razvoja (uključiva i održiva industrija, inovacije i otporna infrastruktura)

Europska poduzetnička mreža poduprla je MSP-ove u njihovu prelasku na kružne poslovne modele i korištenju zelenijih, energetski učinkovitijih tehnologija. Ta je mreža postigla znatan napredak u svojim nastojanjima da uspostavi potpune usluge za održivost u pripremi nove mreže od 2022.⁴⁷

Doprinos 9. cilju održivog razvoja postignut je i raznim mjerama za klustere. Na primjer, projektom **EVOLUTE** u okviru **europskog programa za klustere izvrsnosti** nastoji se ojačati poslovanje šest klastera u industriji automobila i kopnenih strojeva u Europi osnaživanjem njihovih vještina i produblivanjem njihova znanja. Tim se projektom podupire i provedba programa ClusterXChange za olakšavanje međunarodne, sektorske i međusektorske suradnje klastera, MSP-ova i velikih organizacija. Time se poduzećima i zaposlenicima pomaže u pripremi za buduće izazove te se **potiču inovacije za proizvode i usluge svjetske klase**.

Projekti za **strateške saveze za prihvaćanje naprednih tehnologija u MSP-ovima radi gospodarskog oporavka** usto su bili usmjereni na potporu MSP-ovima u uvođenju tehnoloških inovacija. Zahvaljujući **projektu ReStartSMEs** koji se financirao u okviru tog poziva MSP-ovi proizvođači imali su potporu u prilagodbi lancima vrijednosti i novoj situaciji u pogledu potražnje nakon izbijanja pandemije bolesti COVID-19.

12. cilj održivog razvoja (održivi obrasci potrošnje i proizvodnje)

Projekt WORTH za jačanje konkurentnosti i inovativnosti MSP-ova u industrijama koje se odnose na način života pridonosi 12. cilju održivog razvoja. Drugi poziv za dostavu prijedloga za partnerstva MSP-ova bio je usmjeren na zelenu i digitalnu tranziciju, među ostalim na: kružno gospodarstvo, učinkovito korištenje energije i resursa, prelazak na održiviju proizvodnju i potrošnju, socijalne inovacije i socijalnu uključenost i smanjenje

⁴⁷ U okviru tih nastojanja Europska poduzetnička mreža uvela je 2022. uslugu savjetnika za održivost. Od početka 2022. procjena MSP-ova klijenata Europske poduzetničke mreže (polazište za definiranje usluga koje su potrebne svakom MSP-u) obuhvaća sve okolišne, socijalne i gospodarske aspekte. Održivost je uključena u sve usluge Europske poduzetničke mreže, uključujući inovacije i pristup financiranju. Te nove usluge Europske poduzetničke mreže obuhvaćaju razna područja kao što su gospodarenje otpadom i vodama, upotreba čiste energije, praćenje stanja ljudskih prava i izvješćivanje o njemu, prava radnika, sigurnost i zdravlje.

ugljičnog otiska. Na primjer, konceptom kapsule Framiore nastoji se produljiti vijek trajanja ženske odjeće ponudom visokokvalitetne odjeće koja ne izlazi iz mode, uz pružanje mogućnosti prilagodbe odjeće i programa popravka i zamjene⁴⁸.

Ciljevima održivosti i klimatskim ciljevima pridonosi se i nekim tekućim **projektima u sektoru turizma**, uključujući, na primjer, **projekt TourINN-act**⁴⁹.

Projekti internacionalizacije klastera obuhvaćaju i aspekt održivih obrazaca potrošnje i proizvodnje u raznim sektorima, uključujući potrošnju energije i vode, pametna rješenja za korištenje vode te energiju iz obnovljivih izvora i pametne mreže).

13. cilj održivog razvoja (djelovanje u području klime)

Jedna je od relevantnih mjera razvoj inicijative **Pregled konkurentnosti europske klimatski neutralne industrije (CIndECS)** za ocjenjivanje konkurentskog položaja EU-a u pogledu 28 klimatski neutralnih rješenja. Cilj je da se tim pregledom utvrde prednosti i nedostaci za svako rješenje prema 10 posebnih kriterija. Na temelju rezultata oblikovatelji politika na nacionalnoj razini i na razini EU-a razvit će ciljanije mjere potpore. Ukupna financijska sredstva EU-a za tu mjeru (**430 000 EUR**) u potpunosti su namijenjena za klimatske ciljeve. Rezultati tog projekta već su pridonijeli izradi sljedećih dokumenata o politikama te su u njima navedeni:

- Akt o industriji s nultom neto stopom emisija (COM(2023) 161, SWD(2023) 68 final), Procjena potreba za ulaganjima i mogućnosti financiranja za jačanje kapaciteta EU-a za proizvodnju tehnologija s nultom neto stopom emisija, str. 55., 74., 76., 103.,
- Akt o industriji s nultom neto stopom emisija (COM(2023) 161, SWD(2023) 68, str. 10.),
- izvješća o napretku u pogledu konkurentnosti tehnologija čiste energije iz 2021. i 2022. (COM(2021) 952 final), i popratni dokumenti, i (COM(2022) 643 final,
- projekt **CIndECS** pridonio je i izradi mnogih izvješća Opservatorija za tehnologiju čiste energije (https://setis.ec.europa.eu/publications/clean-energy-technology-observatory-ceto/ceto-reports-2022_hr); konačno izvješće trebalo bi biti objavljeno u rujnu 2023.

Europska poduzetnička mreža, projekt WORTH i inicijative za izgrađeni okoliš isto tako pridonose 13. cilju održivog razvoja (vidjeti i odjeljak o djelovanju u području klime).

Socijalna dimenzija ciljeva održivog razvoja

Neke mjere i projekti u okviru programa COSME uključuju **socijalnu dimenziju** (mjere socijalne ekonomije te mjere za poduzetnice i druge posebne skupine poduzetnika). U okviru drugih projekata i mjera u sklopu programa COSME socijalna dimenzija ugrađena je u njihove šire ciljeve održivosti i konkurentnosti (npr. neki od navedenih projekata u sektoru turizma i projekt WORTH). Prvi poziv na dostavu prijedloga za partnerstva MSP-ova u okviru projekta **WORTH** bio je usklađen s novim europskim Bauhausom. Projekti u okviru tog poziva pridonijeli su ciljevima održivog razvoja informiranjem i/ili razvojem rješenja koja pridonose ljepšim, održivijim i uključivijim životnim okruženjima. Nekoliko projekata za klastere usmjereno je na socijalne ciljeve. Među njima je **projekt EXCELIVING u**

⁴⁸ https://worth-partnership.ec.europa.eu/projects/framiore-capsule-collection_hr

⁴⁹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/31059643/101038173/COSME>

okviru programa za klastere izvrsnosti, koji je usmjeren na pametno, zdravo i održivo životno okruženje prilagođeno osobama starije dobi. Tim se projektom klastere koji su aktivni u tim područjima podupire u preispitivanju njihovih strategija i razvoju novih usluga te se osiguravaju studije, posjeti, webinar i aktivnosti povezivanja usmjereni na ta područja.

3. Doprinos digitalnim ciljevima

Nekoliko mjera usmjereno je na podupiranje digitalizacije u kombinaciji s drugim ciljevima. Među njima su mjere za klastere i poziv na podnošenje prijedloga za digitalizaciju, inovacije i nove tehnologije u turizmu putem transnacionalne suradnje i izgradnje kapaciteta.

U okviru tih poziva bilo je nekoliko pojedinačnih projekata koji su konkretnije bili usmjereni na digitalizaciju. Na primjer, **projektom u sektoru turizma EU DigiTOUR** podupiru se MSP-ovi iz EU-a u tom sektoru koji zaostaju u digitalnoj tranziciji te se unapređuje suradnja u turističkom ekosustavu radi razvoja novih, inovativnih i pametnih rješenja, proizvoda, usluga, vještina i novih poslovnih modela na temelju korištenja **umjetne inteligencije, interneta stvari, virtualne stvarnosti, proširene stvarnosti i velike količine podataka.** Za taj projekt predviđena su maksimalna bespovratna sredstva u iznosu od 999 963 EUR. U projektu sudjeluje devet partnerskih organizacija iz pet zemalja (Hrvatska, Italija, Njemačka, Slovenija i Srbija).

Drugi je primjer projekt u sektoru turizma **EURO_EMOTUR**. Taj je projekt posebice usmjeren na neuromarketinške tehnike u digitalnoj domeni radi kratkoročnog i dugoročnog poboljšavanja uspješnosti i ključnih pokazatelja uspješnosti MSP-ova. Za taj tekući projekt koji uključuje šest partnera u pet zemalja (Belgija, Finska, Italija, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina) predviđena su maksimalna bespovratna sredstva EU-a u iznosu 563 236 EUR.

Jedna od 10 skupina „velikih naručitelja” koja se podupire **digitalnom platformom** u okviru inicijative **Mreža javnih naručitelja** (ugovor o uslugama) djeluje u području umjetne inteligencije. Ta platforma pomaže javnim naručiteljima u izgradnji zajedničkih podataka o specifičnim potrebama u nabavi u tom području i u radu na zajedničkim izjavama o potražnji.

Projektom EPIX u okviru programa za klastere izvrsnosti nastoji se potaknuti izvrsnost klastera usmjerenih na pametne gradove. Drugi projekt u okviru programa za klastere izvrsnosti, MEDIC NEST, usmjeren je na stvaranje europskog metaklastera u području precizne medicine. Taj projekt uključuje program ClustersExchange za poticanje razmjene ideja i iskustava u području digitalnih tehnologija. Postoje i klusterski projekti usmjereni na digitalizaciju u sektorima kao što su poljoprivredno-prehrambena industrija (projekt AgriFoodX5.0), moda (projekt CLOTH) te automobilski strojevi i strojevi za obradu tla (projekt EVOLUTE).⁵⁰

4. Doprinos ciljevima rodno osviještene politike

Iako u pravnoj osnovi programa COSME nije predviđen nijedan konkretan cilj rodno osviještene politike, ta se dimenzija uzima u obzir u svim mjerama.

⁵⁰ Dodatne informacije o tim projektima dostupne su na: <https://clustercollaboration.eu/>

Za instrument vlasničkog kapitala za rast i instrument kreditnog jamstva rodna dimenzija prati se u dvogodišnjim analizama Europskog investicijskog fonda. Najnovija analiza iz 2020. pokazuje da od 2019.:

- gotovo u svakom petom MSP-u koji prima kapitalnu potporu iz instrumenta vlasničkog kapitala za rast u okviru COSME-a barem jedna žena obnaša izvršnu funkciju,
- gotovo u četiri od deset MSP-ova koji su primili financijsku potporu zaduživanjem iz instrumenta kreditnog jamstva u okviru COSME-a funkciju izvršnog direktora, generalnog direktora ili direktora poduzeća obnaša žena.

U okviru programa COSME provedena je jedna mjera koja je u potpunosti namijenjena jačanju digitalnih i poduzetničkih kompetencija djevojčica i žena (ESTEAM). Dodatne informacije navedene su u točki 2.4.

U sastavu koordinatora Europske poduzetničke mreže ima 57 % žena i 43 % muškaraca. Europska poduzetnička mreža ujedno ima i skupinu namijenjenu poduzetnicama koja pruža usluge sklapanja partnerstava i savjetovanja posebno prilagođene njihovim potrebama.

Isto tako, programom COSME stvorene su prilike za poduzeća u sektorima kao što su moda i socijalna ekonomija, za koje je poznato da privlače visok postotak poduzetnica.